ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.2.2008
COM(2008) 108 τελικό

-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ

Συνεισφορά στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση

{SEC(2008)246}

Εισαγωγή

Οι βιομηχανίες μετάλλων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αλυσίδα αξίας πολλών ευρω παϊκών βιομηχανικών κλάδων. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης της Επιτροπής του 2005 για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ, στην οποία είχαν εξαγγελθεί δι άφορες τομεακές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης και ανακοίνωσης για την εκτίμηση τ ου αντικτύπου του ενεργειακού εφοδιασμού και του εφοδιασμού σε πρώτες ύλες στην ανταγ ωνιστικότητα των ευρωπαϊκών βιομηχανιών μετάλλων[1]. Στην παρούσα ανακοίνωση, στην οπ οία συνεκτιμάται η ενδιάμεση εξέταση της βιομηχανικής πολιτικής του 2007[2], αξιολογείται η ανταγωνιστικότητα των εν λόγω βιομηχανιών και διατυπώνονται συστάσεις για το μέλλον.

Οι βιομηχανίες μετάλλων, επειδή από τη φύση τους αποτελούν ενεργοβόρο κλάδο, επηρεάζο νται άμεσα από τις κοινοτικές πολιτικές για την ενέργεια και την αλλαγή του κλίματος. Το Μ άρτιο του 2007, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε «*τη μεγάλη σημασία του τομέα έντασ ης ενέργειας*» τονίζοντας ότι «*είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων για τη βελτίωση τόσο της ανταγ ωνιστικότητας όσο και του περιβαλλοντικού αντικτύπου των σχετικών ευρωπαϊκών βιομηχανιώ ν*». Στο πλαίσιο αυτό, η δέσμη μέτρων της Επιτροπής, της 23ης Ιανουαρίου 2008, για το κλίμ α και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναγνωρίζει την ειδική κατάσταση των ενεργοβόρων βιομηχανιών, που εκτίθενται άμεσα στον παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζονται οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις επιδόσεις του κλάδου και επισημαίνονται οι τρόποι με τους οποίους η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και η ί δια η βιομηχανία μπορούν να συμβάλλουν στη διασφάλιση και στην ενίσχυση της ανταγωνισ τικότητας του κλάδου στο μέλλον, προωθώντας παράλληλα τους φιλόδοξους στόχους μείωσ ης των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου, έως το 2020.

Κατά την εξέταση των διαφόρων θεμάτων που θίγονται στην παρούσα ανακοίνωση συνεκτιμ ήθηκαν οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο δημόσιας διαβούλευσης που πραγμ ατοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 2006, πριν από την οποία είχε εκδοθεί έγγραφο εργασίας[3] τω ν υπηρεσιών της Επιτροπής.

1. Χαρακτηριστικά και προκλήσεις των βιομηχανιών μετάλλων

1.1. Κυριότερα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά

Οι βιομηχανίες μετάλλων[4] θεωρούνται βασικές βιομηχανίες, επειδή η παραγωγή μετάλλων α ποτελεί το πρώτο σημαντικό ανάντη στάδιο στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας πολλών βιομ ηχανιών που παράγουν επενδυτικά αγαθά (μηχανικές κατασκευές, αυτοκινητοβιομηχανία, να υπηγική, αεροναυπηγική, οικοδομικά και τεχνικά έργα) και καταναλωτικά αγαθά.

Με την ιδιότητά τους αυτή κατέχουν κεντρική θέση στη βιομηχανική διάρθρωση των περισσ ότερων αναπτυγμένων οικονομιών και πολλών ταχέως αναπτυσσόμενων οικονομιών. Μεταξ ύ των σημαντικότερων χαρακτηριστικών των βιομηχανιών μετάλλων συγκαταλέγονται:

Η ένταση κεφαλαίου: απαιτούνται πολύ μεγάλες επενδύσεις σε τεχνολογία και εξοπλισμό με εξαιρετικά μακρά διάρκεια χρήσης (κατά κανόνα όχι λιγότερο από 20-30 χρόνια)· επομένως,

[1] COM(2005) 474 τελικό, Παράρτημα ΙΙ.

[2] COM(2007) 374 τελικό της 4.7.2007

[3] SEC(2006) 1069 της 2.8.2006

[4] Σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων, όπως καθορίζεται στο παράρτημα NACE κωδικός 27, Eurostat

είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός υποστηρικτικού και προβλέψιμου κανονιστικού πλαισίου για τις επενδυτικές αποφάσεις.

Η υψηλή κατανάλωση ενέργειας: η διαδικασία παραγωγής αυτών των βιομηχανιών είναι εξαι ρετικά ενεργοβόρα. Το ενεργειακό κόστος αντιπροσωπεύει, συνήθως, στη διάρθρωση κόστο υς του παραγόμενου μετάλλου, πάνω από το 10% και μπορεί να φθάσει και το 37% (π.χ. για το αλουμίνιο και τα σιδηροκράματα).

Περισσότερα στοιχεία για τις επιδόσεις των βιομηχανιών μετάλλων της ΕΕ και το μερίδιο το υς στην παγκόσμια οικονομία παρατίθενται στο παράρτημα.

1.2. Σημασία των πρώτων υλών

Η πρόσβαση σε μη ενεργειακές πρώτες ύλες αποτελεί καίριο ζήτημα, επειδή η παραγωγή μετ άλλων της ΕΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές μεταλλευμάτων και συμπυκνωμ άτων από τρίτες χώρες. Πολλά μεταλλικά ορυκτά εξορύσσονται στην ΕΕ σε σχετικά μικρές π οσότητες, σε σύγκριση με την παγκόσμια παραγωγή, π.χ. νικέλιο (1,7%), σιδηρομεταλλεύματ α (2%), χαλκός (5%)[5].

Η εξάρτηση από εισαγόμενες πρώτες ύλες αμβλύνεται από το γεγονός ότι τα μέταλλα είναι σ χεδόν εξ ολοκλήρου και επ'άπειρον ανακυκλώσιμα. Η χρήση των ανακυκλωμένων απορριμμ άτων μετάλλου αυξήθηκε σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες και αντιπροσωπεύει σήμερα το 40-60% της παραγωγής μετάλλων.

Η ανακύκλωση είναι πολύ λιγότερο ενεργοβόρα, π.χ. κατά τη δευτερογενή τήξη αλουμινίου (με τη χρήση απορριμμάτων μετάλλου) καταναλώνεται μόνο το 5% της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται για την πρωτογενή τήξη.

1.3. Θέση και σημασία στην ευρωπαϊκή οικονομία

Το 2005, οι 27 κλάδοι μετάλλων της ΕΕ πραγματοποίησαν κύκλο εργασιών ύψους περίπου 316 δισεκατομμυρίων ευρώ και απασχόλησαν 1,1 εκατομμύρια άτομα (που αντιστοιχούν στο 5 % και στο 3,3 %, αντίστοιχα, της συνολικής μεταποιητικής βιομηχανίας της ΕΕ)[6].

Η βιομηχανία μετάλλων αποτελεί μέρος μιας σύνθετης οικονομικής δικτύωσης που, εκτός απ ό τους ανάντη κλάδους, περιλαμβάνει και μεγάλα τμήματα της μεταποιητικής βιομηχανίας τη ς ΕΕ, όπως είναι η αυτοκινητοβιομηχανία και ο κλάδος των οικοδομικών και τεχνικών έργω ν. Η εν λόγω δικτύωση χαρακτηρίζεται από πολυάριθμους σημαντικούς συνδέσμους, οι οποί οι βασίζονται, μεταξύ άλλων, σε απαιτήσεις ποιότητας και στην καινοτομία, που συνθέτουν τ ην αλυσίδα αξίας των μετάλλων.

Η γεωγραφική γειτνίαση της αλυσίδας εφοδιασμού σε μέταλλα με τις συναφείς βιομηχανίες κ αι τα αμοιβαία συμφέροντά τους (τεχνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας, έρευν ας, καινοτομίας και εξυπηρέτησης πελατών) αποτελεί, κατά παράδοση, ένα ισχυρό σημείο το υ βιομηχανικού ιστού της ΕΕ. Για το λόγο αυτό υπάρχει στενή συνεργασία και αλληλεξάρτη ση με τους τελικούς χρήστες, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη και την παραγωγή κατηγοριών χάλυβα ή μη σιδηρούχων μετάλλων, υψηλής ποιότητας.

1.4. Διάρθρωση της βιομηχανίας και ΜΜΕ

[5] SEC(2007) 771

[6] Παράρτημα, πίνακας 1

Λόγω των αυξημένων απαιτήσεων σε κεφάλαια, στην αγορά τείνουν να δεσπόζουν μεγάλες ε ταιρείες, ιδίως στην περίπτωση του πρωτογενούς αλουμινίου και των επίπεδων προϊόντων χά λυβα.

Η διαδικασία ενοποίησης και αναδιάρθρωσης των ευρωπαϊκών βιομηχανιών μετάλλων έχει π ροχωρήσει σημαντικά και συνοδεύεται από αυξημένη ολοκλήρωση στην παγκόσμια οικονομί α. Οι εταιρείες χάλυβα κινήθηκαν, αρχικά, από έναν εθνικό προς έναν ευρωπαϊκό προσανατο λισμό και πιο πρόσφατα, ενίσχυσαν το παγκόσμιο προφίλ τους μέσω αγορών εκτός Ευρώπης ή με το να εξαγοραστούν οι ίδιες από μη ευρωπαϊκές εταιρείες.

Ωστόσο, η πρώτη δραστηριότητα μεταποίησης για την προετοιμασία των μετάλλων προς χρή ση σε κατάντη κλάδους, η οποία συνδέεται στενά με την παραγωγή μετάλλων, διεξάγεται κα τ' εξοχήν από ΜΜΕ.

1.5. Ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης και των νέων αναδυόμενων οικονομιών

Τα περισσότερα μέταλλα και ιδίως τα μη σιδηρούχα μέταλλα και οι πρώτες ύλες τους αποτελ ούν εμπορεύματα που διακινούνται στην παγκόσμια αγορά. Η αξία των εμπορευμάτων καθο ρίζεται με βάση την παγκόσμια προσφορά και ζήτηση και χαρακτηρίζεται από μεγάλες κυκλι κές κινήσεις.

Η οικονομική ανάπτυξη πολλών αναδυόμενων οικονομιών συνέβαλε στην αύξηση της παγκό σμιας ζήτησης και κατ' επέκταση των τιμών των μετάλλων και των προϊόντων τους, ασκώντ ας μια άνευ προηγουμένου πίεση στον εφοδιασμό σε πρώτες ύλες και στις τιμές. Τα τελευταί α χρόνια η παραγωγή χάλυβα στην Κίνα παρουσίασε ταχεία αύξηση με ετήσια ποσοστά αύξη σης άνω του 20%· σε διάστημα τριών ετών η Κίνα πέρασε από τη θέση του καθαρού εισαγωγ έα σε εκείνη του μεγαλύτερου παγκόσμιου εξαγωγέα χάλυβα και σήμερα αποτελεί το μεγαλύ τερο παραγωγό χάλυβα, αλουμινίου, χαλκού, μολύβδου και κασσίτερου[7].

Επειδή πρόκειται για έναν κλάδο που, αφενός, προσφέρει σημαντικές εισροές στη μεταποιητι κή βιομηχανία και αφετέρου, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον εφοδιασμό σε πρώτες ύλες και ενέργεια και από την ύπαρξη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, οι επιδόσεις του πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.6. Ανταγωνιστικός πυλώνας

Μέσω των συνεχών αναδιαρθρώσεων/ενοποιήσεων που αποσκοπούν στη μείωση του κόστου ς και στη μετακίνηση προς υψηλότερης αξίας τμήματα της αγοράς, οι βιομηχανίες μετάλλων πέτυχαν να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους σε υψηλά επίπεδα.

Ο κλάδος μετάλλων της ΕΕ εγκαταλείπει σταδιακά την παραδοσιακή θέση του ως βαριάς βιο μηχανίας με χαμηλή προστιθέμενη αξία (ο δείκτης της προστιθέμενης αξίας ανά εργαζόμενο είναι υψηλότερος από το μέσο όρο της μεταποιητικής βιομηχανίας).

Η καινοτομία αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανταγωνιστικότητας· αυτό φαίνεται από τη σημαντική αλλαγή στο φάσμα των προϊόντων καθώς και από την ανάπτυξη νέων τεχνικών εφ αρμογών, όπως στην περίπτωση των πολύτιμων μετάλλων. Σύμφωνα με το δείκτη καινοτομί ας ανά κλάδο[8], η βιομηχανία μετάλλων βρίσκεται στο μέσο όρο όσον αφορά τις συνολικές επ

[7] Βλέπε επίσης τον πίνακα 4 του παραρτήματος

[8] PRO INNO Europe initiative – INNO Metrics measure: http://www.proinno-

ιδόσεις της στην καινοτομία, σε σύγκριση με άλλους βιομηχανικούς κλάδους της NACE και του κλάδου των υπηρεσιών.

Οι βιομηχανίες μετάλλων της ΕΕ εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον οικονομικό κύκλο κα ι πρόσφατα επωφελήθηκαν από σημαντική αύξηση της ζήτησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αύ ξηση της ζήτησης οδήγησε σε άνοδο των τιμών[9], βελτιώνοντας τη γενική οικονομική κατάστ αση πολλών εταιρειών του κλάδου, αλλά δημιουργώντας προκλήσεις για άλλες μεταποιητικέ ς βιομηχανίες που χρησιμοποιούν μέταλλα.

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις υπάρχουν ορισμένοι λόγοι ανησυχίας:

- το μερίδιο των 25 χωρών της ΕΕ στην παγκόσμια παραγωγή μετάλλων μειώνεται (ιδίως όσο ν αφορά το αλουμίνιο, από 21% το 1982 σε 9% το 2005 και στο χάλυβα, από 25% σε 16%)· αυτή η τάση οφείλεται, εν μέρει, στην ταχέως αυξανόμενη παραγωγή των νέων αναδυόμενων οικονομιών·

- το μερίδιο της ευρωπαϊκής κατανάλωσης που καλύπτεται από την ευρωπαϊκή παραγωγή[10], κ ατά την τελευταία εικοσαετία, μειώνεται, ιδίως για τον ακαθάριστο χάλυβα και το αλουμίνιο·

- τεράστια εξάρτηση των βιομηχανιών μετάλλων της ΕΕ από τις τιμές της ενέργειας και τα ει σαγόμενα υλικά.

Η αναδιάρθρωση της χαλυβουργίας της ΕΕ κατά τη δεκαετία του 1980 και τις αρχές της δεκα ετίας του 1990 προσφέρει ένα εύγλωττο παράδειγμα: οδήγησε σε μείωση της απασχόλησης κ ατά τα δύο τρίτα περίπου (από 750.000 σε λιγότερους από 250.000 εργαζομένους) και σε ορι στική παύση της παραγωγικής ικανότητας για περισσότερους από 60 εκατομμύρια τόνους, στ ην ΕΕ 15[11]. Η αναδιάρθρωση αυτή ήταν απαραίτητη για τη βελτίωση της παραγωγικότητας τ ου εργατικού δυναμικού, την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της ευρωπαϊκής χαλυβουργία ς και τη συνολική ανταγωνιστικότητα.

Η αναδιάρθρωση της χαλυβουργίας έπληξε σε μεγάλο βαθμό τις μεταβατικές οικονομίες των νέων κρατών μελών. Ωστόσο, υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις για οικονομική σταθερότητ α και ανάκαμψη. Με την εφαρμογή των εγκριθέντων προγραμμάτων και σχεδίων που αποσκ οπούσαν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας[12], αυξήθηκαν σημαντικά τα επίπεδα παραγωγικότ ητας και έκλεισαν ή εκσυγχρονίστηκαν οι απαρχαιωμένες εγκαταστάσεις, με θετικές γενικά σ υνέπειες στην προστασία του περιβάλλοντος. Τα επίπεδα παραγωγικότητας (τόνοι χάλυβα αν ά εργαζόμενο) των τσεχικών και πολωνικών εταιρειών εκτιμάται ότι αυξήθηκαν κατά 30% στ ο διάστημα μεταξύ 2003 και 2006[13].

1.7. Κοινωνικός πυλώνας

Η διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού αποτελεί ισχυρό σημείο της βιομηχανία ς μετάλλων της ΕΕ[14].

---

europe.eu/extranet/admin/uploaded_documents/EIS_2005_European_Sector_Innovation_Scoreboards.pdf

9 Βλέπε παράρτημα, γράφημα 3

10 Αναλογία: παραγωγή έναντι κατανάλωσης

11 Πρωτογενής παραγωγή χάλυβα και έλαση, όπως ορίζεται στη συνθήκη ΕΚΑΧ.

12 Οι βασικοί κανόνες εφαρμογής της εν λόγω διαδικασίας αναδιάρθρωσης καθορίστηκαν στις ευρωπαϊκ ές συμφωνίες, 1993-1996.

13 Εκθέσεις παρακολούθησης της αναδιάρθρωσης της χαλυβουργίας στην Τσεχική Δημοκρατία και στην Πολωνία, ΕΚ

Ωστόσο, η βιομηχανία αντιμετωπίζει όλο και μεγαλύτερες δυσκολίες στην προσέλκυση εξειδ ικευμένου εργατικού δυναμικού και η ζήτηση για μηχανικούς στη χαλυβουργία υπερβαίνει κ ατά πολύ την προσφορά.

Στην τεχνολογική πλατφόρμα για το χάλυβα επισημάνθηκαν οι ακόλουθες προκλήσεις:

- το όλο και μεγαλύτερης ηλικίας εργατικό δυναμικό στη χαλυβουργία, καθώς και στα συνα φή ερευνητικά και τεχνολογικά κέντρα·
- η ανάγκη για νέες δεξιότητες, μεταξύ των οποίων διοικητικές δεξιότητες και επιχειρηματικ ότητα·
- η καλύτερη χρήση των υφιστάμενων δομών κατάρτισης και ομίλων (clusters) στους κλάδο υς της αρχικής κατάρτισης, της έρευνας και ανάπτυξης και της διά βίου μάθησης·
- η κινητικότητα τόσο σε επίπεδο ανώτερων στελεχών όσο και τεχνικών.

Ο κοινωνικός διάλογος αποτελούσε, ήδη από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρα κα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1952, καθιερωμένο μέσο πολιτικής στο χαλυβουργικό κλάδο της ΕΕ. Με την εκπνοή της συνθήκης ΕΚΑΧ, συγκροτήθηκε επίσημα μια ευρωπαϊκή επιτροπή κ οινωνικού διαλόγου στο χαλυβουργικό κλάδο, το 2006. Εξετάζεται ο σχεδιασμός ανάλογης π ρωτοβουλίας για τον κλάδο των μη σιδηρούχων μετάλλων σε συνέχεια αιτήματος που διατύπ ωσαν από κοινού τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.8. Περιβαλλοντικός πυλώνας

Οι μέθοδοι παραγωγής στις βιομηχανίες μετάλλων είναι κατά κανόνα ενεργοβόρες και σε συ νδυασμό με τις εξορυκτικές δραστηριότητες, μπορούν να έχουν και άλλες περιβαλλοντικές σ υνέπειες (εκπομπές στην ατμόσφαιρα, στα ύδατα και στο έδαφος και, όσον αφορά την εξόρυ ξη, απαιτήσεις στη χρήση του εδάφους).

Ωστόσο, τα μέταλλα μπορούν να προσφέρουν σημαντική ωφέλεια στο περιβάλλον· μπορούν να ανακυκλώνονται επ'άπειρον χωρίς να χάνουν τις βασικές ιδιότητές τους και με πολύ μικρ ότερη κατανάλωση ενέργειας έναντι της πρωτογενούς παραγωγής από ορυκτά μεταλλεύματα. Η ανακύκλωση συμβάλλει στον περιορισμό της χρήσης πρωτογενών πρώτων υλών και έχει μ ικρότερη επίπτωση στο περιβάλλον από την εξόρυξη μεταλλικών ορυκτών και τη μεταφορά μεταλλευμάτων.

Όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, παρά τη συστηματική αύξηση της παραγωγής μετάλλ ων την τελευταία δεκαπενταετία, η τελική κατανάλωση σε ενέργεια της βιομηχανίας μετάλλω ν της Ευρώπης παρέμεινε σταθερή ή ακόμη και μειώθηκε.

Όσον αφορά τις εκπομπές, επιτεύχθηκε ουσιαστική μείωση ορισμένων σημαντικών αέριων ρ ύπων. Παρόλο που η παραγωγή μετάλλων προκαλεί σημαντικές εκπομπές διοξειδίου του άνθ ρακα, το μερίδιό τους στο σύνολο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την ΕΕ των 15, το 2005, ήταν 5,7%[15]. Την περίοδο 1990 έως 2005, σημειώθηκε πτωτική τάση ύψους

[14] Βλέπε παράρτημα, γράφημα 2

[15] Τεχνική έκθεση ΕΟΧ αριθ. 7/2007- ωστόσο δεν αναφέρονται όλες οι εκπομπές CO2 των βιομηχανιών μετάλλων στην κατηγορία 2.C του CRF (κοινό μορφότυπο υποβολής εκθέσεων), επειδή ο τρόπος παρο χής στοιχείων μπορεί να διαφέρει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος.

11% στον κλάδο του σιδήρου και του χάλυβα και 2% στον κλάδο των μη σιδηρούχων μετάλ λων, παρά την αύξηση του όγκου παραγωγής κατά 5% και 11%, αντίστοιχα, κατά την ίδια πε ρίοδο.

Όσον αφορά την οικολογική απόδοση των πρώτων υλών, βελτιώθηκε η λειτουργικότητα ενώ μειώθηκε η ποσότητα των υλικών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή μετάλλων π.χ. για τ α κουτιά συσκευασίας ποτών από χάλυβα και αλουμίνιο[16]. Οι τάσεις αυτές πρέπει να ενισχύο νται διαρκώς, ούτως ώστε να βελτιωθεί η συνολική οικολογική απόδοση, που επηρεάζεται επ ίσης από τον αυξανόμενο όγκο παραγωγής.

2. Ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των βιομ ηχανιών μετάλλων της ΕΕ

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες παραμέτρους:

- διασφάλιση του εφοδιασμού σε ενέργεια σε ανταγωνιστικές τιμές, μέσω της ομαλής λειτο υργίας των αγορών ενέργειας·
- δημιουργία κατάλληλων συνθηκών που θα επιτρέψουν στον κλάδο να ανταποκριθεί στους περιβαλλοντικούς στόχους της Κοινότητας και να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις των φιλό δοξων στόχων της για την αλλαγή του κλίματος·
- ενίσχυση της έρευνας και ανάπτυξης και της καινοτομίας και υψηλή στάθμη δεξιοτήτων·
- δημιουργία ανοικτών και ανταγωνιστικών παγκόσμιων αγορών και κατάργηση των στρεβλ ώσεων στο εμπόριο μετάλλων και πρώτων υλών.

2.1. Ενεργειακή πολιτική

Η ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών μετάλλων της ΕΕ επηρεάστηκε από την ταχεία αύξησ η των τιμών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, οι αλλαγές στη διασφάλιση μ ακροπρόθεσμων συμβάσεων εφοδιασμού θεωρούνται ζήτημα μείζονος σημασίας.

Όπως υπογραμμίζεται στην τελική έκθεση[17] για την έρευνα στον τομέα της ενέργειας, οι αγο ρές ενέργειας της ΕΕ δεν λειτουργούν ικανοποιητικά, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται π λήρως τα οφέλη από την ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, ακόμα και σχετικά με τις τιμές.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε στο σχέδιο δράσης (2007-2009) «Ενεργειακή πολιτικ ή για την Ευρώπη»[18], την ανάγκη θέσπισης μιας νέας σειράς μέτρων για τη δημιουργία μιας π ραγματικά ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, συ μπεριλαμβανομένου του διαχωρισμού στην πράξη των δραστηριοτήτων εφοδιασμού και παρ αγωγής από τις ενέργειες δικτύωσης (unbundling).

Η Επιτροπή, με γνώμονα αυτούς τους στόχους πολιτικής, ενέκρινε, στις 19 Σεπτεμβρίου 2007, μια δέσμη νομοθετικών προτάσεων για τη διασφάλιση της πραγματικής και αποτελεσμ ατικής επιλογής προμηθευτή και τη βελτίωση της διαφάνειας της αγοράς, συμπεριλαμβανομέ νης της τιμολόγησης.

---

16 Για τα κουτιά από χάλυβα το βάρος μειώθηκε κατά 16% και για τα κουτιά από αλουμίνιο κατά 30% στ ο διάστημα μεταξύ 1980 και 1998.

17 Έρευνα τομέα SEC(2006) 1724 , σ.4

18 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 7221/07 συμπεράσματα της Προεδρίας της 9ης Μαρτίου 2007

Επειδή πολλές από τις ενέργειες αυτές απαιτούν πολύ χρόνο έως ότου γίνουν ορατά τα αποτε λέσματα στις στοχευόμενες βιομηχανίες, ορισμένα κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο να λάβουν μεταβατικά μέτρα που θα ενισχύσουν την προβλεψιμότητα στις βιομηχανίες μετάλλω ν.

Εκτός από τις παραπάνω προτάσεις συναφείς είναι και οι ακόλουθες ενέργειες:

Ενέργειες

1. Οι δημόσιες αρχές οφείλουν να αξιολογούν τις πρωτοβουλίες που συνδέονται με την από κοινού παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων και τις ετα ιρικές σχέσεις. Τα κράτη μέλη πρέπει να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με πιθανές λύσ εις και ορθές πρακτικές που συνάδουν με τους κανόνες του ανταγωνισμού και της εσωτερική ς αγοράς.

2. Η Επιτροπή θα προσφέρει κατάλληλη καθοδήγηση (συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης νομολογίας) για τη συμβατότητα των μακροπρόθεσμων συμβάσεων εφοδιασμού σε ενέργεια με το κοινοτικό δίκαιο.

3. Για να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση, η Επιτροπή, στο πλαίσιο του προγράμματος καινοτ ομίας και ανταγωνιστικότητας, θα προβάλει, σε συνεργασία με τη βιομηχανία, τις βέλτιστες π ρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας που εφαρμόζονται στις βιομηχανίες μετάλλων.

2.2. Περιβαλλοντική πολιτική

Αλλαγή του κλίματος

Οι βιομηχανίες μετάλλων θα πρέπει να συμβάλλουν, ως πηγές εκπομπής διοξειδίου του άνθρ ακα, στο μετριασμό της αλλαγής του κλίματος.

Οι εν λόγω βιομηχανίες πρέπει να επιτύχουν υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις και υψηλή εν εργειακή απόδοση χωρίς να ζημιωθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Ενδεχόμενη μελλοντική μετ ακίνηση της παραγωγής σε χώρες όπου ισχύουν λιγότερο αυστηρά όρια εκπομπών («διαρροή διοξειδίου του άνθρακα») δεν θα ήταν προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επειδή θ α υπήρχαν αρνητικές περιβαλλοντικές και οικονομικές συνέπειες. Για το λόγο αυτό, η δέσμη μέτρων της Επιτροπής για το κλίμα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, της 23ης Ιανουαρίο υ 2008[19], αναγνωρίζει και εξετάζει την ειδική κατάσταση των ενεργοβόρων βιομηχανιών. Στη δέσμη μέτρων καθορίζονται σαφή κριτήρια για την επισήμανση των ενεργοβόρων βιομηχανι ών που εκτίθενται στον κίνδυνο διαρροής διοξειδίου του άνθρακα. Η Επιτροπή θα καθορίσει τους κλάδους ή επιμέρους κλάδους που εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία, στους οποίους θ α χορηγούνται δωρεάν δικαιώματα έως και κατά 100%, με γνώμονα τις πλέον αποτελεσματικ ές τεχνικές· είναι δυνατή η συνεκτίμηση της μεθόδου παραγωγής υπό αυστηρές προϋποθέσει ς. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα εκτιμήσει κατά πόσο οι βιομηχανίες μετάλλων πληρούν τ ις προϋποθέσεις για ανάλογη αντιμετώπιση. Με βάση τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για μια π αγκόσμια συμφωνία για την αλλαγή του κλίματος, για την περίοδο μετά το 2012, η Επιτροπή θα εκτιμήσει περαιτέρω την κατάσταση των ενεργοβόρων βιομηχανιών και ενδέχεται να προτ είνει προσαρμογές, ειδικά όσον αφορά την δωρεάν κατανομή ή τη συμπερίληψη εισαγόμενω ν προϊόντων στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότ ητας.

[19] Ειδικότερα COM(2008) 16 τελικό

Οι τομεακές συμφωνίες που βασίζονται σε ειδικούς για τις βιομηχανίες όρους, μπορεί να ενθ αρρύνουν την ανάληψη δράσης για τη μείωση των εκπομπών σε διεθνές επίπεδο. Οι τομεακέ ς αυτές συμφωνίες πρέπει να οδηγήσουν σε σημαντική μείωση των παγκόσμιων εκπομπών, ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η αλλαγή του κλίματος και θα πρέπει να υπόκεινται σε παρακολούθηση και εξακρίβωση και να περιέχουν υποχρεωτικές διατάξεις επιβολής.

Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης (ΟΠΕΡ)

Το ισχύον νομικό πλαίσιο της ΕΕ για τις βιομηχανικές εκπομπές περιλαμβάνει την οδηγία Ο ΠΕΡ και τις επονομαζόμενες «τομεακές οδηγίες». Το Δεκέμβριο του 2007, η Επιτροπή πρότε ινε την αναδιατύπωση της οδηγίας για τις βιομηχανικές εκπομπές προκειμένου να συμπεριλη φθούν η οδηγία ΟΠΕΡ και οι σχετικές «τομεακές οδηγίες». Το προτεινόμενο κείμενο ενισχύε ι το ρόλο των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (ΒΔΤ) και των «αναδυόμενων τεχνικών»[20].

Στις τρίτες χώρες δεν υπάρχουν πάντα ισοδύναμα πρότυπα που αντιστοιχούν στις απαιτήσεις αδειοδότησης της οδηγίας ΟΠΕΡ.

Νομοθεσία για τα απόβλητα

Για να βελτιωθεί η διαχείριση των αποβλήτων και να υπάρξει μεγαλύτερη σαφήνεια δικαίου χωρίς περιττό διοικητικό φόρτο και καθυστερήσεις, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την τρ οποποίηση της οδηγίας-πλαισίου για τα απόβλητα, που εξετάζεται προς το παρόν από το ΕΚ και το Συμβούλιο.

Στην πρόταση περιλαμβάνεται μηχανισμός για την αποσαφήνιση του πότε τα απόβλητα παύο υν να είναι απόβλητα. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται η έκδοση ειδικών κριτηρίων από την Επιτροπή, μέσω της διαδικασίας της επιτροπολογίας, που θα βασίζονται σε τεχνικά πρότυπα.

REACH

Ενώ τα μέταλλα υπόκεινται στο πεδίο εφαρμογής του REACH, υπάρχουν ειδικά χαρακτηριστ ικά αυτών των ουσιών που χρήζουν προσοχής, όπως η αξιολόγηση των μετάλλων που περιέχ ονται σε κράματα.

2.3. Τυποποίηση

Τα πρότυπα στους κλάδους των μετάλλων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, ιδίως στο πλαίσι ο των οδηγιών δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και εξελίσσονται σε σημαντικό μέσο πρόσ βασης σε τρίτες αγορές.

Οι ευρωκώδικες, ως ευρωπαϊκά πρότυπα, αποτελούν ευρωπαϊκό μέσο για το δομικό σχεδιασ μό των κτιρίων και τα έργα μηχανικού και ως εκ τούτου έχουν ζωτική σημασία για τον ευ ρωπαϊκό κλάδο δομικών κατασκευών και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δομικών μεταλλι κών προϊόντων.

Ενέργειες

4. Η Επιτροπή θα προετοιμάσει τα μέτρα που προβλέπονται στην οικεία δέσμη μέτρων για το κλίμα και τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, της 23ης Ιανουαρίου 2008, όσον αφορά τις ενε ργοβόρες βιομηχανίες και ειδικότερα τον καθορισμό των τομέων και υποτομέων που έχουν σ χέση με τη διαρροή διοξειδίου του άνθρακα και την κατάλληλη κατανομή δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα εκτιμήσει κατά πόσο οι βιομηχανίες μετάλλων πληρούν τις προ ϋποθέσεις για ανάλογη αντιμετώπιση. Με βάση τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για μια παγκόσ

[20] COM(2007) 844 τελικό

μια συμφωνία για την αλλαγή του κλίματος για την περίοδο μετά το 2012, η Επιτροπή θα αξι ολογήσει περαιτέρω την κατάσταση των ενεργοβόρων βιομηχανιών και ενδέχεται να προτείν ει προσαρμογές, ειδικά όσον αφορά τη δωρεάν κατανομή ή τη συμπερίληψη εισαγόμενων πρ οϊόντων στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας.

5. Η Επιτροπή θα διερευνήσει, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη και τις τρίτες χώρε ς, το ρόλο των τομεακών συμφωνιών που θα πρέπει να οδηγήσουν σε σημαντική μείωση των παγκόσμιων εκπομπών, ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η αλλαγή του κλίματος και οι οποίες θα πρέπει να υπόκεινται σε παρακολούθηση και εξακρίβωση και να περιέχουν υποχ ρεωτικές διατάξεις επιβολής. Θα περιλαμβάνουν μεθοδολογίες βέλτιστων πρακτικών που συν δέονται με τη συλλογή δεδομένων και τους βασικούς δείκτες επιδόσεων.

6. Στο πλαίσιο της οδηγίας ΟΠΕΡ, η Επιτροπή θα διασφαλίσει στενότερες σχέσεις μεταξύ τη ς διαδικασίας σύνταξης εγγράφων αναφοράς ΒΔΠ, του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμμα τος-πλαισίου και του προγράμματος ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας, προκειμένου να υ ποστηριχθούν οι αναδυόμενες τεχνικές.

7. Στον τομέα της νομοθεσίας για τα απόβλητα και εφόσον ολοκληρωθεί η νομοθετική διαδι κασία για την οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα, η Επιτροπή θα επιδιώξει να διευκολύνει τη χρ ήση, λαμβανομένης υπόψη τη σχέση κόστους-οφέλους, των απορριμμάτων μετάλλων ως δευ τερογενούς πρώτης ύλης στη βιομηχανία.

8. Στο πλαίσιο της οδηγίας REACH, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, τον Οργανισμό Χημικών Προϊόντων και τα κράτη μέλη, θα εκπονήσει τεχνικές οδηγίες για τις ουσίες που περιέχονται σε ειδικά παρασκευάσματα.

9. Όσον αφορά την τυποποίηση, η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη σκοπεύει να π ροωθήσει τη χρήση των ευρωκωδίκων[21] που αφορούν τα μέταλλα και να μειώσει τις διαφορέ ς στον τρόπο εφαρμογής τους στην ΕΕ.

2.4. Καινοτομία, έρευνα και ανάπτυξη και δεξιότητες

Η ικανότητα καινοτομίας θα αποβεί καθοριστική για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. Η έρευνα και ανάπτυξη θα πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε επίπεδο προϊόντων κ αι στις μεθόδους παραγωγής.

Σε επίπεδο προϊόντων, η καινοτομία έχει μεγάλη σημασία για τη διαφοροποίηση του τελικού προϊόντος. Υπάρχει έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων μετάλλων αλλά και μεταξύ των μετάλλων και άλλων υλικών, όπως είναι τα σύνθετα υλικά, για την κατάδειξη των ανώτε ρων τεχνικών και οικονομικών επιδόσεών τους.

Όσον αφορά τις μεθόδους παραγωγής, οι υπάρχουσες τεχνολογίες είναι σχετικά ώριμες. Ωστ όσο, η βιομηχανία δραστηριοποιείται στην εξεύρεση καινοτόμων τεχνολογικών λύσεων. Για παράδειγμα, στο σχέδιο «Energy saving and ultra low CO_2 emissions on steel (ULCOS)» συμ μετέχουν 48 εταίροι με σκοπό την παραγωγή κρίσιμης χρηματοδοτικής μάζας για την αντιμετ ώπιση της πρόκλησης για μείωση των εκπομπών στη χαλυβουργία κατά 50%. Η πρώτη φάση του σχεδίου θα εφαρμοστεί έως το 2009 και η δεύτερη έως το 2014/2015.

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα του χάλυβα που συστάθηκε το 2003, οι παραγωγοί μετάλλων συνεργάζονται με τους τελικούς χρήστες και με τους προμηθευτές εξοπ λισμού για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Παρόμοια προσέγγιση εφαρμόζεται και

[21] Σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής 2003/887/ΕΚ της 19ης Δεκεμβρίου 2003

για την ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα για τους βιώσιμους ορυκτούς πόρους (ETP SMR), που συστάθηκε το Μάρτιο 2005, για τη βελτίωση της ικανότητας καινοτομίας, την αν άπτυξη νέων προϊόντων και την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της απόδοσης των μεθ όδων παραγωγής που μειώνουν το κόστος και τον αντίκτυπο στο περιβάλλον.

Η βιομηχανία αλουμινίου δημιούργησε την ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα αλουμινίου γ ια την ανάπτυξη συνεκτικής προσέγγισης στην έρευνα και στην τεχνολογία.

Η ΕΕ, μέσω του 7ου προγράμματος-πλαισίου, του προγράμματος του Ερευνητικού Ταμείου για τον Άνθρακα και το Χάλυβα (RFCS), του νέου προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP) και των διαρθρωτικών ταμείων, παρέχει τέσσερα μείζονος σημασία ς μέσα για τη συγχρηματοδότηση των δραστηριοτήτων στους τομείς της καινοτομίας, της έρε υνας και ανάπτυξης και των δεξιοτήτων.

Ενέργειες

10. Η βιομηχανία οφείλει να δώσει προτεραιότητα στις δραστηριότητες καινοτομίας και έρευ νας μέσω, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής σημαντικών μακροπρόθεσμων σχεδίων (π.χ. ULCOS), καθώς και της στρατηγικής ατζέντας για την έρευνα, που ανέπτυξαν οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες· πρέπει να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρουν τ α κοινοτικά μέσα και να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία, αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή σ ε ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ).

11. Τα κράτη μέλη, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και η βιομηχανία οφείλουν να αν απτύσσουν κατάλληλες στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών και με τρίτες χώρες, για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας δεξιοτήτων.

12. Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες καλούνται να προωθήσουν την καινοτομία στις βιομηχ ανίες μετάλλων και να στηρίξουν πολιτικές για τη μεταφορά της τεχνολογίας στο εσωτερικό των ομίλων. Περιλαμβάνεται η παροχή στήριξης κατά την περίοδο επώασης, η μεταφορά τεχ νολογίας, οι δεξιότητες και η αρχική χρηματοδότηση τεχνοβλαστών έρευνας (spin-offs), με ιδ ιαίτερη έμφαση στη στήριξη ΜΜΕ και καινοτόμων νέων επιχειρήσεων με μεγάλο δυναμικό ανάπτυξης.

2.5. Εξωτερικές σχέσεις και εμπορικές πολιτικές

Η πρόσβαση στις πρώτες ύλες είναι σημαντική για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, στις 21 Μαΐου 2007, κάλεσε την Επιτροπή να αναπτύξει μια συνεκτική πολιτική για τον εφοδιασμό της βιομηχανίας σε πρώτες ύλες, που θα περιλαμβάνει όλες τις σ υναφείς κοινοτικές πολιτικές. Η Επιτροπή θα δώσει προτεραιότητα στην καθιέρωση ίσων όρ ων ανταγωνισμού για τα μέταλλα και τις πρώτες ύλες τους, στο πλαίσιο της εμπορικής πολιτι κής της και στο πλαίσιο των εξωτερικών της σχέσεων με τις βιομηχανικές χώρες και τις αναδ υόμενες οικονομίες[22].

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει τάση εξάπλωσης των πρακτικών στρέβλωσης στο πλαίσιο διαφ όρων μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στις εξαγωγές, των εξαγωγικών δασμών, των επιλεκτικών εκπτώσεων ΦΠΑ, των επιδοτήσεων και άλλων. Για παράδειγμα, η Ρωσία επιβάλλει φόρους έως και 50% στις εξαγωγές απορριμμάτων μετάλλων· η Ινδία επέβα λε πρόσφατα φόρο στις εξαγωγές σιδηρομεταλλεύματος· η Κίνα δεν επιτρέπει σε ξένες εταιρ είες να έχουν πλειοψηφική συμμετοχή σε κλάδους, όπως ο χάλυβας και για το σκοπό αυτό θέ σπισε σειρά μηχανισμών που απαγορεύουν τις εξαγωγές πρώτων υλών μετάλλων ή παρέχει κ ρατική στήριξη για την αγορά τους από εξωτερικές πηγές.

[22] Βλέπε, επίσης, τους πίνακες 3 και 5 του παραρτήματος

Οι πρακτικές αυτές δημιουργούν σοβαρές δυσκολίες στην ευρωπαϊκή βιομηχανία και πρέπει να αντιμετωπιστούν με τη χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων, όπως είναι ο ενισχυμένος διάλογος.

Σε διεθνές επίπεδο, η σύνοδος κορυφής της ομάδας G8 συζήτησε, κατά την εξέταση του ζητήματος των πρώτων υλών, την κατάσταση στις διεθνείς αγορές εμπορευμάτων και τις πρόσφατες αυξήσεις των τιμών, επανεπιβεβαιώνοντας τη δέσμευσή της για ελεύθερες, διαφανείς και ανοικτές αγορές. [23]

Ενέργειες

13. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί όλα τα υφιστάμενα μέσα για την αντιμετώπιση των εμπορικών πρακτικών που παραβιάζουν τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες.

14. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο πολυμερών και διμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, θα συνεχίσει τις προσπάθειές της για την κατάργηση της επιβολής φόρων στις εξαγωγές μετάλλων και πρώτων υλών.

15. Η Επιτροπή θα υποβάλει ανακοίνωση το 2008 με σκοπό τη βελτίωση των όρων βιώσιμης πρόσβασης σε ορυκτά μέταλλα και σε δευτερογενείς πρώτες ύλες στην ΕΕ και σε διεθνές επίπεδο[24].

16. Η Επιτροπή θα διατηρήσει ανοικτό διάλογο για τη βιομηχανία με βασικές τρίτες χώρες.

[23] Δήλωση της συνόδου κορυφής της ομάδας G8, σύνοψη της προεδρίας, 08.06.2007.

[24] Δημόσια διαβούλευση: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=1249